

Semiotika

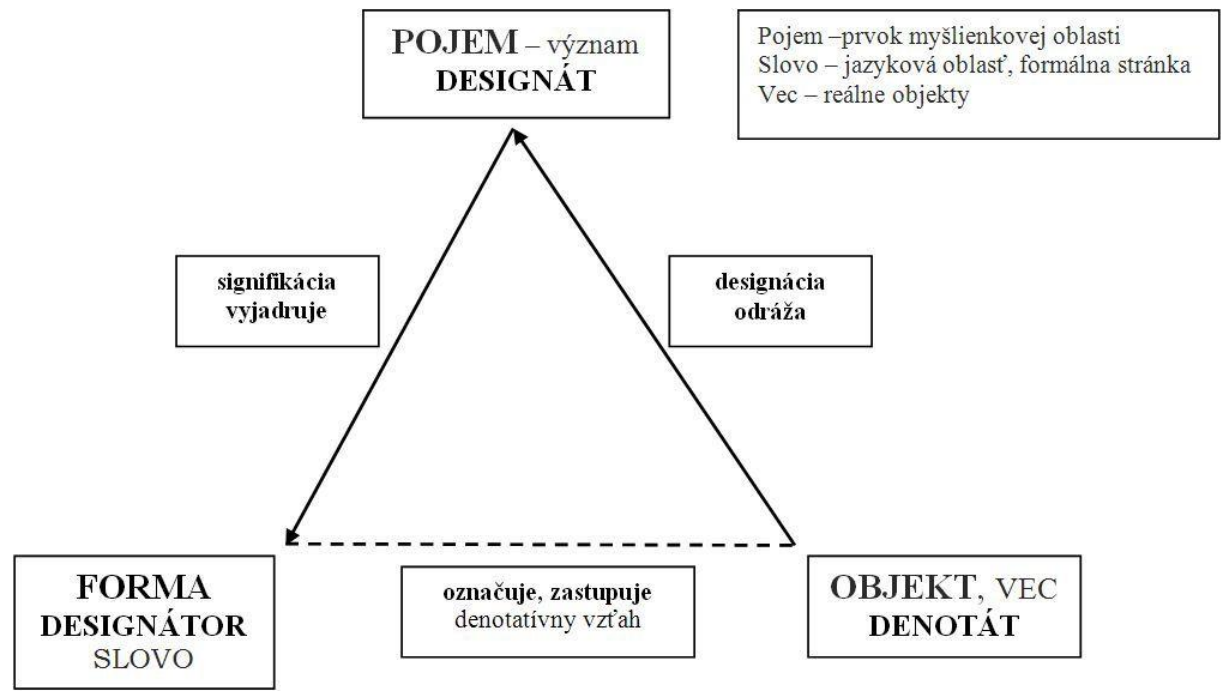
Jazykový znak :

- V bežnom živote sa stretávame s rôznymi znakmi, ktoré sú navzájom poprepájané
- Hovoríme o nich ako o znakových systémoch alebo znakových sústavách.
- Napríklad farby na semafore, dopravné značky, karty, značky chemických prvkov.....
- Zložité znakové sústavy sú usporiadané (štrukturované) do podsystémov.
- Napríklad diferenciácia SZ v slovníku živá príroda – zvieratá – samec – šelma – pes – nemecký ovčiak
- Štruktúra gramatického systému : slovesné časy – oznamovací spôsob – minulý čas
- Jazykový znak patrí vo všeobecnosti medzi znaky.
- Znak = taká hmotná alebo nehmotná vec, ktorá nemá zmysel sama o sebe, ale jej zmyslom je zastupovať / označovať iné veci (hmotné aj nehmotné)

História semiotiky :

- Počiatky náuky o znakoch (semiotiky) siahajú do starovekého Grécka
- 300 – 100 rokov pred našim letopočtom vytvorili Stoici základ sémantického trojuholníka
- F. de Saussure
- Ch. S. Peirce
- 1. Ikony (faktická podobnosť) metafora
- 2. Indexy (symptomatická semiotika) metonýmia (dym – znak ohňa)
- 3. Symboly (konvenčné)

Semiotický trojuholník (Frege, Ogden, Richards)

- Denotát (Dn) – vec (objekt)
- Designát (Ds) – pojem
- Designátor (Dsr) – slovo
- Nedostatok vonkajšej a vnútornej podoby sa volá arbitrálnosť. V jazykovede nehovoríme o symboloch ale o arbitrálnych znakoch.
- Výhoda arbitrálnosti – významy môžu byť polysémické, homonymne, synonymické
- Ak by neexistovala arbitrálnosť – na svete by bolo toľko slov, koľko je diskretných vecí.
- Denotácia je prenos slova do abstraktného systému

Unilaterárna teória :

- Znak je len Ds (designát)

Bilaterárna teória :

- Znak je Ds aj Dsr.

Trilaterárna teória :

- Nemôžeme o nej uvažovať, lebo Dn (denotát) nie je súčasťou znaku.

Písmo ako súčasť znakových systémov

Písmo :

- Najdôležitejší vynález ľudstva

- Objavilo sa približne 5000 rokov pred našim letopočtom
- Význam – prenos informácií v priestore a čase (dovtedy boli informácie viazané na konkrétne miesto a čas rozhovoru).
- Znalosť prvého písma bola obmedzená len na niektoré staroveké ríše a malý počet jedincov z cirkevných kruhov.
- Z hľadiska semiotiky – písmo = paralingvistický kód
- Okrem rôznych abecied patria do písma aj umelé abecedy – Morzeová abeceda, Brailovo písmo, prstová abeceda hluchonemých, ale aj rôzne kryptografické kódy.
- Úlohou písma je nahradiť hovorených znakov znakmi písma.
- Písmo -> substitučný kód
- Hovorený text – môže byť substituovaný viacnásobne (text sa prepíše -> preloží do Morzeovej abecedy -> prepíše sa do Brailovho písma)

Iné vedné odbory zaoberajúce sa písmom

- Grafológia – prostredníctvom písma sa snaží zistiť osobnostné rysy osoby
- Kryptografia – zaoberá sa kódovaním a dešifrovaním utajených správ
- Epigrafia – skúma nápisy na skalách, keramike
- Paleografia – skúma star rukopisy na papieri, papyruse, hlinených tabuľkách, kostiach

Záznamové materialy písma :

1. Pletené šnúry - kmeň juhoamerických Inkov v dnešnom Peru používal v minulosti uzlové písmo
  - Asi meter dlhá šnúra spletená z rôznofarebných povrazov a uzlov – Qiupu
  - *Španielski kňazi všetky exempláre zničili*
  - *Uzlové písmo bolo aj v Číne*
2. Hlinené tabuľky:
  - Požívali Suméri v Mezopotánii (klinové písmo)
  - Väčšina pochádza z obdobia okolo roku 1900 pred našim letopočtom
  - Skúsený pisár musel odhadnúť veľkosť tabuľky podľa obsahu písaného textu
  - Klinové písmo malo asi 600 znakov
  - Aby sa zabránilo dopísaniu znaku do tabuľky, tá sa vkladala do hlinenej obálky, na ktorej bola časť textu. Celý text sa nedal prečítať bez poškodenia obálky. Klinové písmo na hlinených tabuľkách sa používalo aj Babylónií.
3. Papyrus
  - Najrozšírenejšie záznamové médium v starom Egypte
  - Ide o trstinu, z ktorej sa bala dreka a tá sa lisovala, do prúžkov, ktoré sa spietali do tkanín.
  - Na papyrus sa písalo štetcom (atrament) čiernym alebo farebných
  - Egypťania papyrus vyvážali aj do Grécka
4. Pergamen

- Používal sa v Malej Ázii ako náhrada za papyrus
- Bol objavený približne v 2 storočí pred našim letopočtom v meste Pergamon.
- Stiahnuté kože sa máčali vo vápenom roztoku – potom sa z nich odstraňovala vrchná vrstva a čistili sa od chlupov a zvyškov a potom sa sušili
- Najvyššiu kvalitu mal pergamen z ešte nenarodených mláďat – nazýva sa velín
- Pergameny sa viazali do zväzkov, ktoré sa nazývajú kódexy.
- **Voskové tabuľky :**
- Používali ich Rimania a Gréci
- Drevenné dosky boli potiahnuté voskom, zväčkovali sa
- Písalo sa na ne kovovým koncom – tzv. stilet
- Ostrým koncom sa písalo, opačným (plochým) koncom sa vymazávalo.

Korytnačí pancier a zvieracie kosti :

- Používali sa v Číne

Bambus, drevo, hodváb

- Používali sa v Čín
- Bambus sa štiepal a zväzoval – materiál však bol ťažký
- Preto sa častejšie používal hodváb (bol však veľmi drahý)

Papier

- Prvá zmienka o papieri je z Číny z roku 105 pred našim letopočtom
- Vyrábali sa z kôry stromov, konope, handier a z rybárskych sietí – zmes držala pohromade vďaka prepletením vláknami
- Na papier a písalo štetkami
- Do Európy sa dostal až o 1000 rokov neskôr
- Prvé papieri vznikli v Taliansku na konci 13 storočia
- V roku 1450 vynášiel Johanes Gutenberg kníhtlač
- Pôvodné drevenné dosky sa nahradili pohyblivými písmenami – drevennými, neskôr kovovými
- Knihy do roku 1500 sa nazývajú inkunaboly

Písacie stroje a počítače

- Roku 1808 zostrojil Talian Pellegino Turni prvý písací stroj
- V 80- tých rokoch 19 storočia zbrojár Remington uviedol prvý písací stroj na trh.
- Na konci 20 storočia sa stali počítače bežnou súčasťou života človeka.
- Modernizáciou boli vytvorené mnohé textové editory
- Informácie sú zaznamenané na nosiče (dierované štítky, MG pásy, diskety, CD, DVD, disky)

Internet

Vývoj písma

- Obrázkové písmo bolo na počiatku zaznamenanie ľudskej reči (hoci nejde o písmo v pravom zmysle slova.)

Počiatky obrázkového písma

- Indiánsky list zo Severnej Dakoty z roku 1833
- Obrazovo zachytená výmena tovaru. V podstate išlo o zmluvu o výmene,
- Ide o písmo ako znakový systém
- Obrázok sa vzťahoval na konkrétnu vet – nezastupoval veci vo všeobecnosti.
- Ide o improvizované piktogramy – používajú sa podnes (podobne zlatá doska z roku 1972)
- Obrazové písmo (alebo predmetové písmo) sa mohlo rozlične interpretovať
- Herodotos uvádza list Skýtov
- Skutočné písmo vzniklo z obrázkového, až keď sa prestalo spájať s konkrétnymi predmetmi a obrázky zastupovali veci vo všeobecnosti → vznik ideografického písma (obrázok sa spájal so slovami alebo jeho morfémov).
- Ak sa preruší spojenie medzi obrázkom a konkrétnou vecou, nejde o piktogram ale o ideogram (napríklad číslice!, matematické znaky)
- Napríklad : oko neznamená oko, ale symbolizuje zrak, schopnosť vidieť
- Ideografické písmo sa vyvíjalo postupne a rôzne dlho (v Egypte sa vyvíjalo 3000 rokov – od obrázkového písma, cez slovné hieroglyfy až k slabičným a hláskovým znakom)
- Písaná podoba jazyka nemá vplyv na hovorenú podobu

Fonetické písmo :

- Prechod od ideografického písma k fonickému nastáva, keď jednotlivé znaky sa prestali spájať s celými pojmami a začali označovať menšie jednotky (slabiky, neskôr hlásky)
- Výhoda fonetického písma – menší počet znakov (hláskové písmo má niekoľko stoviek)
- Posledné ideografické písmo je čínske – žiaci sa potrebujú naučiť niekoľko tisíc znakov (základ je 1500, jazyk obsahuje viac ako 60000)
- Väčšina jazykov sveta používa hláskové písmo
- Významný krok pre jeho ustálenie urobili Féniciania = v 13 storočí pred naším letopočtom – vytvorili abecedu s 12 písmenami
- Rozdiel medzi slabičným a hláskovým písmom bol, že pri hláskovom (napríklad fénickom písme sa písali len konsonanty) nie vokály – tento spôsob prevzali senaitské národy (Arabi písali konsonanty, vokály sa analyzujú z kontextu)
- Ďalší krok – Gréci vymysleli znaky pre vokály – písmo malo 24 znakov
- Grécka abeceda sa rozdelila na západnú a východnú vetvu

- Západná vetva – latinka
- Východná vetva – (STSL → hlaholika → cyrilika → azbuka a ďalšie národném písmo)

Význam kresťanstva pri formovaní písma :

- Rozpad Rímskej ríše → nájazdy Vizigótov a ďalších kmeňov
- Rímska ríša sa rozpadla na 2 časti : Západorímsku ríšu a na Východorímsku ríšu (Konštantínopol) existoval ešte 1000 rokov (v 7 storočí ju zmenšili Slovania – Bulharský štát), neskôr Arabi (Mezopotánia, Egypt)
- Rímsky cisár Konštantín legalizoval kresťanstvo. V roku 313 ho prehlásil za štátne náboženstvo.
- Šírenie kresťanstva od Germánov – nutnosť prekladu Biblie → nutnosť písma
- V 4 storočí – preklad Biblie do gótciny – gótska abeceda
- Na začiatku 5 storočia preložil Bibliu arménsky biskup Sv. Mesrop – arménska abeceda (používa sa podnes)
- V 5 storočí preložil Bibliu Sv Heroným (tzv. Vulgata)
- Misia na Veľkej Morave – hlaholika, cyrilika

Písmo ideografické a zmiešané

- Najstarším ideografickým typom písma je sumerské klinové písmo
- O niečo mladšími sú staroegyptské hieroglifické písmo (pred viac ako 3000 rokmi pred našim letopočtom) a čínske písmo (3000 rokov pred našim letopočtom)
- Sumerské písmo
- Najstaršia mestská civilizácia – písomné pamiatky sú staršie ako 5000 rokov
- Pôvodne aj zaznačovali, počítali poľnohospodársku úrodu a výroby - „ účty“ aj značili na hlinené tabuľky, ktoré uschovávali v nádobách – obal nádoby obsahoval „ obsah“ účtov
- Z obrázkov označujúcich predmety sa začali vyvíjať klinové znaky – ideografické písmo → sumerčina obsahovala mnoho jednoslabičných slov, do ktorých znaky sa skladali do nových slov obsahujúcich tieto slabiky
- Súmercky *ti* znamenalo šíp, slovo *til* znamenalo život
- Znak na šíp prebral doplňujúci znak
- Obdoba sa dnes používa v SMS – päť – späť – s5, opäť – o5
- Na rozdiel od súmerských znakov nevieme určiť od čoho sa vyvinuli
- Znaky majú zmiešaný charakter a delíme ich do troch skupín
- Ideogramy (znak označujúci celé slovo)
- Fonogramy (znak zastupuje 1 až 3 hlásky)
- Determinatky (nemajú zvukovú hodnotu, ale napomáhajú rozlíšiť význam predchádzajúcich skupín znakov)

- V písme sa nenaznačovali vokály (ako dnes v arabčine)
- **Čínske písmo**
- Počas vývoja prekonali veľké zmeny – najstaršie nápisy sú na korytnačích pancierov a hovädzích lopatkách
- Súčasný znaky pochádzajú zo 6 storočia pred našim letopočtom
- Písmo sa skladá
- Z piktogramu
- So symbolov (znak pre abstraktný pojem)
- Z ideogramu (vznikajú skladaním piktogramu a symbolov a označujú zložitejšie pojmy)
- Označujú zložitejšie pojmy.
- Okrem týchto zložiek má čínština aj fonogramy – označujú výslovnosť a tzv. výpožičky
- **Japonské písmo :**
- Asi v 5 storočí nášho letopočtu prevzali čínske znakové písmo (požívalo sa do 15 storočia) používa sa podnes
- Japončina používa dve slabičné písma – hiraganu a katakana
- Japončina používa aj latinku na zápis číslíc a niektorých skratiek (napríklad CD)
- Písmo sa píše v stĺpcoch čítaných zhora dolu a sprava dolu alebo v riadkoch čítaných sprava do ľava.
- Hiragana je slabičné písmo a označuje sa ako ženské písmo (používali ho prevažne ženy). Obsahuje 48 znakov a v súčasnosti sa používa pre zápis koncoviek a na označenie výslovnosti archaických slov.
- Katakana – odvodené prevažne z čínskych znakov, skladá sa zo 48 znakov a používa sa pre zápis vlastných mien, v telegramoch a na zvýraznenie textu)
- U nás bold alebo kurzíva
- **Iné substitúčne kódy**
- Písmo je substitučný kód
- Ak sa písmo nahradí inými kódmi, ide o dvojicu substitúciu
- Dvojica substitúcia má 2 fázy
- Hovorená reč sa nahradí písanými znakmi
- Písané značky sa nahradia inými znakminovej sústavy
- **Druhy substitúcie :**
- **Brailovo písmo** : Lewis Brail (1809 – 1858) francúzsky učiteľ nevidiacich
- Znaky sú usporiadané po dvojiciach do 3 riadkov.
- Znak môže obsahovať až 6 vyvýšených bodov a môže zastupovať písmeno, číslicu, alebo frekventované slovo
- **Morseová abeceda:**
- Podľa Samuela F. B. Morse
- Výhoda Morseovej abecedy – môže sa požívať v niektorých kanáloch (telegraf, svetlo)
- Skúsení telegrafisti napíšu 20 až 30 slov za minútu

- Gestikulačné *substitúcie*
- Roku 1750 založil abhé de l'Epeá prvú školu pre hluchonemých
- Dovtedy sa na nich pozeralo ako na duševne menejcenných ľudí
- Znaký sa vytvárajú kombináciou polôh rúk a prstov
- Existuje niekoľko verzií znakovkej reči
- Do tejto kategórie radíme aj gestá policajtov, potápačov, lovcov, signalizáciu pomocou vlajok na lodiach
- **Stenografia (rýchlopis)** – slúži na priamy zápis hovoreného slova
- Pokusy priamo zapisovať hovorené slovo sa objavujú v starovekom Ríme, píše o ňom Komenský
- Akustické substitučné kódy : hvízdanie, kódy

Substitučné kódy

- Niekedy môžu tieto kódy úplne nahradiť reč (napríklad posunková reč). Sú dôležité aj v divadle, v pantomýme, pri tanci a v rôznych rituáloch napríklad v náboženských obradoch.)
- Priekopník CH. Chaplin
- CH. Darwin sa zaoberal aj rečou tela, napríklad v diele Charlew Darwin – Vyjadrenie emócií v človeka a zvierat'a.
- Základné triedy neverbálnych prostriedkov
- Proxemika : informácie pomocou vzdialenosti medzi komunikujúcimi
- Nabutika : informácie pomocou dotyku medzi komunikujúcimi (napríklad : podanie si ruky alebo v úradnej komunikácii sa nemôže poklepať druhá osoba po pleci)
- Pohľady : informácia pomocou očného kontaktu
- Poturoológia : pomocou držania tela
- Kinezika : informuje pomocou pohybov
- Mimika : informácia pomocou mimiky tváre
- Ofaktorika : komunikácia pomocou vône (používajú sa čuchové zmysly)
- Delenie neverbálnych znakov podľa funkcií :
- Podľa Lewisa:
- Symboly : znaký, ktoré môžu byť priamo nahradené slovom (napríklad vztýčený palec alebo palec dolu, alebo prikývnutie hlavou. Pozor na rôzne kultúry! Napríklad v Bulharsku je to naopak – sú to tzv. kulturémy)
- Ilustrátory : gestá sprevádzajúce reč. Napríklad zvýrazňuje sa temto slova, irónia.
- Regulátory : usmerňujúce znaký. Dôležité pri začatí a ukončení komunikácie (napríklad kývanie hlavou a pohľady.) Rýchle kývanie znamená aby sa človek ponáhľal. Pomalé, že súhlasí. Alebo vztýčený prst – signál, že chce človek vstúpi do debaty.
- Adaptéry : gestá a pohyby, ktoré sa používajú na zvládnutie pocitov a situácií. Napríklad : v stresových situáciách sú často nevedomé (napríklad poťahovanie uší)

- O neverbálne znaky sa zaujímajú : psychológia, sociológia, lingvistika.
- Proxemika :
- Priekopník tejto disciplíny bol americký antropológ : Edward Twitchell Hall (1914)
- Pri vzdialenosti medzi komunikujúcimi musíme prihliadať na to o aké stretnutie ide.
- Faktory : vek, povaha, národnosť
- Rozlišujeme zóny :
- Intímna : do 13 cm. Vyhradené stretnutiu partnerov, kontakt s rodičmi alebo domáce zvierá. Alebo do neho môže vstúpiť aj lekár.
- Širšia intímna zóna : 15 až 40 cm. Pre najbližších priateľov, detí a rodičov.
- Osobné zóny
- Užšia osobná zóna : 45 až 70 cm. Patria tam : blízky priatelia, príbuzní. Ale môže sa vyskytnúť aj pri cudzích ľuďoch : napríklad pri cestovaní MHD alebo na koncertoch, vo výťahu. Aby sa neporušila, sa používajú rôzne prekážky. Napríklad nekomunikovať, snaha vyhnúť sa očnému kontaktu, nepostaviť sa tvárou v tvár. Obmedzenie pohybov tela, predstieranie čítania, ale sledovanie čísel poschodí.
- Širšia osobná zóna : 76 – 120 cm. Pri rozhovoroch s náhodnými priateľmi, susedmi alebo kolegami. Ak sa naruší robí sa tzv. proxemický tanec.
- Užšia spoločenská zóna : 120 – 210 cm. Pri stretnutiach s cudzími ľuďmi, alebo neosobných stretnutiach napríklad s predavačkou.
- Širšia spoločenská zóna : napríklad učiteľ s menšou skupinou ľudí, alebo pri pohovore, štátnych skúškach.
- Užšia verejná zóna : 370 – 400 cm. Napríklad : rokovanie s cudzími ľuďmi.
- Širšia verejná zóna 7.5 metra : Napríklad učiteľ na prednáške, alebo politik.
- Rozdiel je pri vzdialenostiach u ľudí, ktorí sú v mesta a ktorí z dediny. Pri tých z mesta je osobná zóna do 40 cm a pri z dediny : meter aj viac
- Rozdiel je aj pri národnostiach. Američania majú zónu 45 – 150 cm a Japonci 30 cm. Preto pri stretnutiach medzi nimi môže dôjsť k proxemickému tancu.
- Užší osobný priestor majú : Arabi, Japonci, Juhoameričania, Francúzi, Gréci a Švanciari, Nemci a Rakúšania.
- Široký osobný priestor majú : Severoameričania, Austrálčania a ľudia z Novéhozelandu

- **Haptika**

- Odovzdávanie informácií telesným kontaktom

- **Podávanie rúk**

- Spomedzi signálov neverbálnej komunikácie má veľkú výpovednú hodnotu (patrí medzi pozdravy – kineziku)
- Pochádza z obdobia nosenia brání (preto vzniklo aj salutovanie u vojakov)

- V starovekom Ríme mali podanie ruky význam, čestné slovo → gesto sa upevnilo v období priemyselnej revolúcie (znak dohody)
- Pri podaní rúk sa ruky na niekoľko sekúnd potrasú
- Iné informácie :
- Vzhľad ruky (dĺžka, tvar dlane, čistota, tvar nechtov)
- Hmatový dojem (mäkkosť, tvrdosť, jemnosť, mozolnosť) → v Rusku bolševici kontrolovali cestujúcich podľa rúk a zisťovali buržoáziu (strieľali)
- Stupeň vlhkosti dlane – vlhké dlane → na tomto je založený detektor lži(zisťuje sa elektrická vodivosť a odpor kože)
- Sila stisku – pevný a dominantný stisk – náznak hrozby a arogancie
- Chabý stisk – podradenosť, nerozhodnosť („mŕtva ryba“)
- Dĺžka trvania kontaktu – krátky stisk – nezáujem, nesympatia
- Veľmi dlhý stisk – zlý signál (ako by ho dlžal v zajatí)
- Výklad podania ruky závisí od pohlavia
- Štýl uchopenia ruky
- dľaň smerom dolu (dominancia)
- Dľaň smerom hore – podradenosť
- Rozličný štýl spojenia rúk – „rukavica“ uchopenie zápästia, ramena.

Bozkávanie :

- Vyhradené predovšetkým milencom, manželom, deťom a rodičom
- V západnej civilizácii – pozdrav bozk na tvár
- Bozkávanie iných častí tela – v minulosti – rovnako postavené osoby – bozk na pery
- Nižšie postavené osoby : bozkávali časti nižšie od tváre (ruky, nohy) v cisárskom Ríme mohli poddaní bozkávať len cisárovho rúcha, topánky alebo zem, ktorej sa dotkla jeho noha
- Počet bozkov v rôznych kultúrach – Slováci (2x), Poliaci (3x) → spoločenská faux pas → riešenie v prípade priateľov

Pohľady :

- Očný kontakt má 3 základné funkcie :
- Funkcia pozorovania (75% času v komunikácii sledujeme trojuholník oči – ústa)
- Signalizačná funkcia – dĺžka pohľadu (krátky pohľad – nezáujem)
- Regulačná funkcia – pohľadom môžeme naznačiť ukončenie v komunikácii, povzbudenie..
- Očné zrenice pracujú nezávisle na vôli (vzrušenie – rozšírené zrenice → klamanie atropínom, hnev – zúženie zrenice „hadie oči“)
- Pokusy s očným kontaktom pri hraní pokru → s tmavými okuliarmi častejšie vyhrávali
- Smer a dĺžka pohľadu:

- Smer dolu – podradenosť
- Doľava – doprava : nedostatok záujmu, neistota.
- Doľava vyvoláva u partnera a donúti ho pozrieť sa až nahor
- Nadmerná dĺžka pohľadu – buď nepriateľské umýšly alebo priame intímne zblíženie

Posturológia:

- Dĺžanie tela pri státi alebo sedení
- Môže ísť o signál otvorenosti alebo odmietania
- Niektoré postoje :
- Skríženie ruky : ochranná funkcia (bariéra) – podobne aj iné predmety
- Preložená jedna ruka cez hrudník (neprijemnej) situácií sa k tomu pridávajú iné gestá – zaťatá päsť, červeň v tvári
- Skrížené nohy – podobný význam – neistota, nervozita, nezáujem (v stoji)
- Pôvodne mali skrížené ruky chrániť srdce, na nohy pohlavné orgány
- Zrkadlenie postojov :
- Pri kontakte ľudí sa vzájomným porozumením (PS – požičaná odovza – manželia, ľudia s rovnakým názorom)
- **Kinezika a mimika**
- Pozdrav sa však vyjadruje aj inými gestami (v rôznych kultúrach)
- Skladanie klobúka (ten zakrýval časť hlavy a teda aj totožnosti → v 18 storočí sa skladal klobúk, aby bolo vidieť, že v ňom nie je špina z parochne) → predtým bol zvyk aby do klobúka nebolo vidieť
- Do 19 storočia sa skladal klobúk z veľkým rozmachom ruky, potom už nie
- Iné pozdravy :
- Uchopenie zápästia (staroveký Rím) → nemá zbraň
- Zdvihnutá pravica (star. Rím – nemá zbraň)
- Bozkávanie ruky (prsteňa biskupa / pápeža)
- Trenie nosov (Maurí, Laponci, beduíni), moslimovia (Salám alajkum)
- Čelá, ústa, hrudník zopätie rúk a úklon → východná Ázia letmé pobožkanie špičky ukazováka – južné Taliansko
- Pozdravy aj u vojakov – nemecko, Rakúsko
- Južná Amerika
- Priateľský úder do ramena (Eskimáci) – cez hrubé oblečenie, iný dotyk by necítili
- Trojitý dotyk nosov – ukončený mľasknutím – kočovních kmeňov v Saudskej Arábii
- Zdvihnutá ruka a kmitajúci zdvihnutý palec a malíček – na Havaji
- Rôzne gestá majú rôznych kultúrach rozličné významy
- Vztýčený palec – v Austrálii / Anglicku – auto stop (stopovanie), v Grécku znameá trhni si nohou.
- **Mimika** :
- Vypovedá o momentálnom psychickom stave človeka a o emóciach
- Zmastené čelo – hnev
- Odborníci rozlišujú 3 druhy

- Prostý (zdvihnutie kútikov)
- Mierne zdvihnutie – neistota
- Vyššie – pri stretnutí v priateľskej atmosfére
- Horný úsmev – odhalenie horných zubov (pokiaľ by došlo k odhaleniu len dolných zubov – výraz hnevu)
- Pri stretnutí s neznámym človekom – ide o pretváрку
- Široký úsmev – odhalenie horných i dolných zubov – radosť, pocit šťastia – vyšší stupeň prechádza do smiechu